

2022/19 Huwelijkse voorwaarden kort voor overlijden aan te merken als belaste schenking

Een vrouw huwde op 2 september 2015 in wettelijke gemeenschap van goederen met de man met wie zij al 33 jaar een relatie had. Op 19 oktober 2017 gingen zij huwelijkse voorwaarden aan waarbij werd overeengekomen dat de man gerechtigd zou zijn tot 10% van zowel de schulden als de goederen van de gemeenschap en de vrouw gerechtigd zou zijn tot 90% van zowel de schulden als de goederen van de gemeenschap. De man overleed kort daarna op 9 december 2017. De vrouw was zijn enige erfgename. Zij stelde zich met betrekking tot de aangifte erfbelasting op het standpunt dat sprake was van een verdeling 10%-90%, maar de inspecteur stelde dat de verdeling 50%-50% was en dat het door de man vrijwillig afstand doen van het recht op 50%, was aan te merken als een schenking van de man. De vermogensverschuiving was voltooid door het overlijden en de schenking had plaatsgevonden binnen 180 dagen vóór het overlijden en werd geacht tot de nalatenschap te behoren.

Hof Amsterdam was het eens met de inspecteur dat sprake was van *fraus legis*. Volgens het hof was sprake van strijd met doel en strekking van artikel 1, lid 1 en lid 7, Successiewet in verbinding met artikel 12 Successiewet. De erfbelasting is bedoeld om al wat krachtens erfrecht wordt verkregen door het overlijden van iemand die ten tijde van het overlijden in Nederland woonde te belasten. Op grond van artikel 12 Successiewet werd geacht ook op grond van erfrecht te zijn verkregen al wat binnen 180 dagen aan het overlijden voorafgegaan was geschonken door een erflater die ten tijde van dat overlijden in Nederland woonde. Met het aangaan van de huwelijkse voorwaarden als zodanig was volgens het hof geen sprake van een schenking, maar doel en strekking van artikel 1, lid 1 en lid 7, en artikel 12, lid 1, Successiewet zouden worden miskend als het aangaan van de huwelijkse voorwaarden in dit geval niet op één lijn zou worden gesteld met een schenking (normvereiste). Ook vond het hof het aangaan van de huwelijkse voorwaarden in overwegende mate - doorslaggevend - ingegeven door belastingverijdelende motieven (motiefvereiste), namelijk het ontgaan van de heffing van erfbelasting. Volgens het hof was de gevolgde weg kunstmatig en van elk reëel belang ontbloot, afgezien van het anti-fiscale belang. Met (en bij) het aangaan van de huwelijkse voorwaarden had de man zijn echtgenote volgens het hof bevoordeeld omdat haar bij ontbinding van de huwelijksgoederengemeenschap (en bij in leven zijn) vanwege de overeengekomen huwelijkse voorwaarden niet langer 50%, maar 90% van de huwelijksgoederengemeenschap toekwam. Het oogmerk van handelen door de man was alleen gebaseerd op vrijgevigheid en niet op het tot stand brengen van een goederengemeenschap ten behoeve van samenleven. De huwelijkse voorwaarden waren alleen aangegaan om (geheel) erfbelasting te ontgaan. Omdat de man op het moment van het aangaan van de huwelijkse voorwaarden al ernstig ziek was, was er ten tijde van het aangaan van de huwelijkse voorwaarden geen sprake van enigszins gelijke levens- en sterftেকansen. De huwelijkse voorwaarden waren aangegaan in het zicht van overlijden en er was sprake van een bevoordeling binnen 180 dagen voor het overlijden van de man, die op één lijn moest worden gesteld met een schenking. De inspecteur had de bevoordeling met het opleggen van de aanslag schenkbelasting terecht in de aanslag erfbelasting begrepen.

■ Gerechtshof Amsterdam 4 januari 2022, nr. 20/00804, ECLI:NL:GHAMS:2022:96